

Sin tega naroda, vzgojen med njim, poznal je, kakor nihče drugi, njegove običaje, in čestokrat jih je kot zagovornik vporabljal pred porotniki v boji živega pravnega čuta proti pisanemu zakonu.

Po dolgi bolezni umrl je dne 30. marca t. l. v 52. letu svoje dobe.

Dragi prijatelj in soboritelj naj počiva v miru!

O novem ustnem skrajšanem postopku.

(Dalje in konec.)

III. Najvažniša določila v novem načrtu so — omenili smo to že v začetku te razprave — določila o pravnih lekih proti sodbam in razsodilom prve instance. Vsa prizadevanja, prenarediti civilni prestopok po pripoznanih načelih ustnosti, neposrednosti in proste ocene dokazil, oviralo je najbolje prašanje ob ureditvi pravnih lekov. Dosledno izveden ustni in neposredni postopek prav za prav ne dopušča vzklica proti sodbam prvega sodnika, posebno proti meritorni razsoji o djanskih okolščinah ne, ker ni mogoče podati drugemu sodniku vestno ravno tisto pravdno in stvarno snov kot prvemu sodniku, in sicer tem manje, ker upliva na stranke že sodba prvega sodnika. Sodba vzklicnega sodišča bo zmirom bolje nova sodba, nego presojevanje prve sodbe. Tako dosledno urejen je ustni postopek le na Angleškem z ozirom na tamošnjo staro pravno organizacijo. Po vsej drugej Evropi, v kolikor je sproti sodeležna pridobitkov kulture, so v obče razsodila sodnikov presojljiva. Le glede malotnih pravd se je sčasom ta princip opuščal in sicer z ozirom na velike troške organizacije, po kateri bi bil dopuščen vzklic v vseh pravdah, zajedno pa tudi preskrbljeno za potrebno naglo rešitev malih pravd. Na Francozkem n. pr. so nepresojljive sodbe prvega sodnika, če vrednost prepirne reči ne presega 100 frankov, v Porenskih deželah 20 tolarjev, na Hanoveranskem 10 tolarjev, v Prusiji

pravne nazore o pravdi, katere ima vzklicno sodišče. V vseh teh slučajih ni veljavne sodbe prve instance, ker pa se ji morejo stranke odpovedati, bi bilo umestno dodati določilo, da smejo zahtevati, naj vzklicno sodišče tudi v takih slučajih pravdo meritorno reši ter je ne vrača prvemu sodniku.

3. vzklicno sodišče razsodi v pravdi sami po dokončanej razpravi ter, če je treba, vnovič dognanih dokazih (§§ 31., 32. in 47.).

V prejšnjih načrtih predlagalo se je za ta slučaj posebno vmesno razsodilo, s katerim se je vničila sodba prve instance in odredila nova razprava pred vzklicnim sodiščem. Nam se zdi to nepotrebno.

Ker načrt ne dela razločka med kontumacijskimi in drugimi sodbami, velja določilo, naj vzklicno sodišče samo daljne razprave potrebna vprašanja napravi godna za razpravo, tudi za kontumacijske sodbe in za sodbe, s katerimi je prvi sodnik zavrnil tožbo iz formalnih razlogov ter v stvari sami ni sodil, n. pr. zaradi vgovorov ovirajočih pravdo. V vseh teh slučajih razsoja vzklicno sodišče o pravdi v celem obsegu.

Če se reč vrne prvemu sodniku v novo razpravo, smejo stranke po pravomočnosti vničujočega razsodila prositi, naj se odredi ročišče za ustno razpravo (§ 46.).

Nam se zdi, da bi bilo umestno, če se z intimacijo vničujočega razsodila ob enem odredi nova razprava, ker smatramo sploh za nazadnjaško, če se pripuščajo zoper taka vničujoča razsodila, ki le popravljajo nepravilni postopek prve instance, samostojni pravni leki. Po vzgledu prejšnjih načrtov naj bi se barem vzklicnemu sodišču priznala pravica določevati, ali se ima odrediti nova razprava takoj ali po pravomočnosti vničujočega razsodila.

Prvo sodišče se mora pri novi razpravi in razsoji držati pravnega mnenja, katerega se je vzklicno sodišče držalo pri vničujoči svoji sodbi (§ 46.).

Izpise sodbe za stranke in za sodišče prve instance napraviti je pri vzklicnem sodišči, vroča jih sodišče prve instance. Po veljavnih zakonih in ukazih smatramo nedvom-

nim, da se sodbe pisмено izdavajo v tistem, pri sodišči navadnem jeziku, v katerem se je razpravljalo. Da ne bode treba sodniku razsojati tudi o tem, priporočali bi, naj se sprejme v načrt določilo, da se izdavajo sodbe — če se je razprava vršila v dveh jezikih — v jeziku, katerega je rabil tožnik v tožbi in drugih svojih spisih in govorih.

Proti vsem sodbam vzklicnega sodišča, toraj tudi takim, katere potrde sodbe prvega sodnika, dopustna je revizija (§ 49.), toda po določilu § 56 je revizija nevarna, kajti če se revizija proti soglasnima sodbama spodnjih instancij popolnoma zavrne, se mora revizijski tožnik ali njegov zastopnik obsoditi v globo, ki znaša najmanj 10⁰/₆ vrednosti glavne stvari

Vlada vtemeljuje to določilo s tem, da je zaradi novosti postopka in ker so sodni dvori prve instancije vzklicna sodišča, treba revizije, da bode moč, postopanje natanko nadzorovati; obligatorna globa pa naj obvaruje najviše sodišče preobloženja z delom.

Po svojih skušnjah ne moremo temu pritrditi, da se nahaja pri sodnih dvorih prve instance tako malo pravniškega znanja, da bi bilo treba, ker razsojajo v drugi instanci, tudi proti soglasnim sodbam dopuščati revizijo. Statistični podatki tega argumenta ne potrjujejo. Najviše sodišče spreminja 20—30⁰/₁₀₀ sodb nadsodišč in odstotki sodb sodnih dvorov prve instance, katere spreminjajo nadsodišča, niso mnogo veči. Pri tem je treba pomniti, da nadsodišča mnogo raje popravljajo nego najviše sodišče, da mnogokrat spremenijo sodbe s tem, da troške za nekoliko goldinarjev znižajo ali povikšajo, kar se nadsodiščem pri najvišem sodišči redkokedaj pripeti.

Kjer obstoječi gremij sodnega dvora prve stopinje ni dovolj zaupljiv, moči je pomagati organizatornim potom, in ker justična uprava v osebnih zadevah svobodno razpolaga, more z imenovanjem preskrbeti garancije, da bodo sodni dvori ravno tako dobro sodili kot nadsodišča. Kakovost sodnih dvorov prve stopinje toraj ne opravičuje razširjanja izredne revizije. Novost postopka in, če hočete, avstrijsko

tradicijo, da morajo imeti stranke mnogo instanc, damo veljati kot razlog.

Če se pa želi, naj revizijska instances pogostoma presojuje postopanje podložnih sodišč, se ne sme zažugati obligatorna globa 10% vrednosti glavne stvari revizijskemu tožniku, kajti to bi bila republika z vojvodo na čelu. Če se hoče zadostiti idejalnemu načelu, da je mogoče vsako pravdo spraviti pred najvišje sodišče, treba je uvesti le globe za revizije iz nagajivosti in revizijska instances naj razsojuje, je li umestno prisoditi globo za nagajivost, komu in v katerem znesku.

Revizijska instances je po načrtu najvišje sodišče (§ 49.).

Proti temu določilo se je koj v prvi seji odseka državnega zbora mnogo vgovarjalo. Vladni zastopnik se je izjavil, ga je vlada pripravna, določiti nadsodišča namesto najvišjega sodišča za revizijske instances, če pritrди državni zbor vstanovitvi urada, kateremu bode naloga nadzorovati pravosodje po vsej državi.

Varnost pravnega prometa zahteva, da je pravosodje enotno in bolj konsekventno nego do sedaj. To je le s tem doseči moč, da se revizije odkažejo najvišjemu sodišču. V očigled tej elementarnej zahtevi pravosodja utihnejo naj vsi politični in narodni razlogi, zaradi katerih se namerava določiti nadsodišča za revizijske instances. Do sedaj še pri najvišem sodišči samem ni mogoče zabraniti, da tisti dan različni senati o enem in istem pravnem prašanji popolnoma nasprotno razsojajo, kaj bi še le bilo, če bi 9 nadsodišč, ki so tudi krajevno drugo od drugega ločena ter niso med seboj v nobeni dotiki, v najmanj 25 senatih konečno sodilo. Pravo juristov, važen faktor pri razsojanji poleg zakona, bi se najmanje za 9 nadsodiških okrogov samostojno razvijalo, in v kratkem imeli bi 9 okrogov s posebnim pravom.

Organa, ki bi bil v stanu zabraniti to razcepljenje pravosodja si niti misliti ne moremo. Bode li to kaka generalna prokuratura, ali pa sodišče, neka četrta instances, katera bi sodila le o tem, je-li se je v določenem slučaju žalil zakon? Kako bode ta organ zvedel o slučajih, v katerih se je baje žalil zakon? Stranka zgubi pravdo v zadnji instanci, kar

nastopi organ, in pravi, vpiraje se na svojo državno avtoritêto, da je stranka imela prav, da je zgubila pravdo le, ker se je žalil zakon. Mar ni nobenega pomena vtis, katerega bi to napravljalo? Tak organ bi bil koristen, pa le kraj najvišega sodišča kot zadnje instance, če bi se vdeleževal njegovih sej in posvetovanj. Tako ustrojenemu organu bodi skrb čuti nad enoto v pravosodji, skrbeti za njo.

Najtehtnejši razlog, kateri se povdarja proti določitvi najvišega sodišča za revizijsko instanco je, da je z delom preobloženo. Priznamo, da ima že sedaj več dela, nego bi bilo treba, toda s tem, da postane revizijska instanca se mu delo ne bode preveč pomnožilo, če bode izredne, zgolj nagajive revizije oviralo s primernimi globami. Tudi bode delo mnogo lažje, ker ne bode treba s trudom iskati po slabo pisanih neizmerno dolgih zapisnikih stvarno jedro slučajev. Če se najvišemu sodišču prideli nekoliko nadsodniških svetnikov — pri vsakem nadsodišču bode jih komaj polovico sedanjega števila treba — bode dobilo več pomoči nego nje potrebuje z ozirom na pomnoženje dela.

Za revizijo veljajo v obče določila kot za vzklic (§ 50.) toda revizijski spis vročuje sodišče prve instance na revizijski odgovor, in ko se je ta vložil, oziroma obrok pretekel, predloži spise vzklicnemu sodišču, katero jih dopolni s svojimi spisi ter predloži revizijski instanci (§ 51.). Nove zahteve, novi vgovori kompenzacije niso dopustni, nove okolnosti in dokazila le v podporo ali v spodbijanje trditve, da je sodba vzklicnega sodišča zaradi že razloženih pomanjkljivosti (§ 43.) nična, ali da je vzklicno sodišče o takem ničnostnem razlogu krivo sodilo (§ 54.). Pri revizijskem sodišču ni nove razprave (§§ 52. in 53.).

Revizijsko sodišče presojuje sodbo vzklicnega sodišča v obsegu predlogov stavljenih v revizijskem postopku (§ 52.). V tem je zadržano jedro določil o reviziji. Po prejšnjih načrtih bilo je moč zahtevati nadrevizijo, katerej je primerna sedanja revizija, da-si bi se imela po teh načrtih vršiti pred nadrevizijskim sodiščem nova razprava le za slučaj, da je imela sodba vzklicnega sodišča

gotove pomanjkljivosti, da se ni vjemala s spisi, da se ni zakonito sodilo, da je druga instanca krivo razsodila o izpodbojnem razlogu.

Novo določilo, naj presojuje revizijski sodnik predloženo mu pravdo brez nove razprave v obsegu revizijskih predlogov v djanskem in stvarnem oziru po svobodnem svojem prepričanju, povdarjajoč vse okoliščine in dokazila, se temelji na drugo stališče. Ustnemu postopku pridodan je povsem pismeni postopek, v katerem ima revizijsko sodišče zelo obširne pravice. To ni konsekvantno in bode opasno, ker najvišji sodnik nikdar ne zve vsega, kar je napotilo prvega in drugega sodnika k njih sodbi; kar je posvedočeno v zapisniku obsega le najmanjši del tega, kar se je povedalo pred sodnikom.

Posledica bode mnogo zelo krivičnih sodb, ali pa se bode pripravil revizijski sodnik v opasni položaj, da proti svojemu prepričanju ne bode spreminjal sodb vzklicnih sodišč, katere bi spremenil, ko bi bil prepričan, da ima v spisih ves djanski material. Umestneje se nam toraj zdi, omejiti pravico revizijske instance do presojevanja kot se je zgodilo v prejšnjih načrtih.

Revizijsko sodišče razsoja v stvari sami ter potrdi sodbo vzklicnega sodišča, ali jo spremeni ali pa celo vniči ter odredi novo razpravo pred vzklicnim sodiščem, če vniči sodbo zaradi ničnostnih razlogov, ki so nastali pred vzklicnim sodiščem, ali pa zavkaže novo razpravo pred prvim sodiščem, če jih je ono zakrivilo (§ 55).

Tudi tukaj nahajamo neprimerno določilo, katero bode pravde le podaljšalo in podražilo, da se, če revizijsko sodišče sodbo vniči, ne sme uradoma nadaljevati razprava, ampak še le, ko so stranke za to prosile. Če strankam ni mar nove razprave in nove sodbe, bodo se že oglasile in razprava, katera se je uradoma razpisala, se ne bode vršila.

IV. Odloki in sklepi spodbijajo se z rekurzom, katerega je treba oglasiti v osmih dneh pri sodniku, zoper odločbo katerega meri. Pred prvim sodnikom moč je vzglasiti rekurz ustno; če se pismeno vlaga, mora biti podpisan od odvetnika, pri vzklicnih sodiščih se sme le pismeno vla-

gati (§ 58). Dopusten je po § 57. rekurz le zoper sklepe, s katerimi se je izreklo, da ne bodi ustnega postopka ali da se že začeti ustni postopek zopet vstavi, zoper sklepe, s katerimi se je odbila prošnja za opravičenje neprihoda ali za postavljenje na poprejšnji stan, zoper odloke in sklepe, s katerimi se nalaga povračilo troškov, zoper zavračanje vzklica brez ustne razprave, zoper vničenje sodbe z odlokom (§ 44).

V ostalem velja načelo § 85. m. p., da namreč drugih odlokov in sklepov ni moč z rekurzom spodbijati, da pa sme sodnik sam take sklepe po predstavi dotičnikov ali uradoma predrugačiti.

Če izredni revizijski rekurz nima vspeha prisodi naj se primerna globa (§ 59).

V. O povrnitvi pravnih troškov nahajamo v §§ 60—63. nekatera nova, od določil zakona z dne 16. maja 1874, št. 69 d. z., kateri ostane v ostalem tudi tukaj veljaven, razlikujoča se določila. V sodbi je moč le principijelno izraziti se o dolžnosti povrnitve ter pridržati določitev visokosti troškov posebnemu odloku (§ 60), povračilo troškov, ki so nastali vsled zamude ali slučajev, nastopivših le pri eni stranki, more sodnik po dotičnem predlogu naročiti tej stranki in ona ne more zahtevati povrnitve v slučajih, da dobi pravdo (§ 61); troške vzklicnega in revizijskega postopanja mora stranka, katera je zmagala, popolnoma ali vsaj deloma trpeti, če se je v tem postopku slicevala na novine, katere bi bila mogla že prej porabljeni.

O aktorni kavciji treba je posebej razpravljati in s sklepom spoznati. Zahtevati je moči aktorno kavcijo le v vzklicnem postopku in zahtevati jo more le toženec če je tožnik oglasil vzklic; zahtevati se mora v vzklicnem odgovoru. Če se kavcija ne plača, oziroma prisega uboštva ne priseže, smatrati je vzklic nmaknjenim. Če pa se zahtevana kavcija takoj plača, moč je razpravljati koj o glavnej stvari. (§ 63.)

VI. Obroki v postopku so nepodaljšljivi (§ 64.). Zamudo za oglasitev pravnega leka moči je popraviti s postavljenjem na poprejšnji stan, če stranka za to prosi ter dokaže, da

jej brez lastne krivde ni bilo mogoče, v zakonitem obroku potrebno ukreniti. O tem razsoja sodnik, pri katerem je bilo pravni lek oglasiti, po posebnej ustnej razpravi z odlokom, zoper katerega je dopusten rekurz (§ 57. št. 2.), če se ni ugodilo prošnji. Troške tega postopka nosi na vsak način tisti, ki je prosil za postavljenje na poprejšnji stan. Prepozno vloženo prošnjo zavrniti je uradoma.

VII. Redni pravni leki ovirajo zvršilo (§ 65), izredni ga ne ovirajo, toda po dotičnem predlogu dovoljuje se, če so se oglasili, le zvršilo v varnost (§ 67.).

Zvršilo v varnost more se tudi dovoliti, če se tožba vpira na listino, katerej gre polna vera (§ 68.) in se sodba pri prvem dnevu ni razglasila, ali če je toženec oglasil vzklic ali revizijo zoper sodbo, po katerej je bil nepogojno obsojen v plačilo (§ 69.). Izpisa sodbe, ki se je proglasila v prisotnosti obeh strank, ni treba prilagati (§ 66.).

V kolikor nima načrt za zvršilo posebnih določil ostanejo veljavna določila skrajšanega postopka z dne 24. oktobra 1845. Obrok za rekurz znaša v zvršilnem postopku 14 dni. *)

X.

Vsebina zapuščinskega prisojila. **)

V slučaju, objavljenem v št. 2. „Slov. Pravnika“, potrdilo je nadsodišče odlok deželnega sodišča ljubljanskega, ki je zavrnil zahtevo strank, naj se sprejmó potrebni dati v prisojilno pismo, da bo na podlagi tega pisma moč izpeljati zemljeknjižne preuredbe, prepis lastninskih pravic glede zapuščinskih zemljišč na ime dedičev.

*) Opomba uredništva. Ker se je, odkar smo začeli objavljati to razpravo, v strokovnih in v političnih listih o istem predmetu objavilo mnogo člankov, izjavljamo, da smo sprejeli razpravo že mnogo poprej.

**) Naravno je, da imajo v našem listu mesto pravniške diskusije vsake vrste, toraj tudi akademično polemizovanje proti že objavljenim razpravam in razzodilom. Edino tem potom okoristila se bode naša praksa.

Uredništvo.

50 tolarjev, na Bavarskem 25 gld., na Virtemberškem 150 gld., na Badenskem 50 gld. V Avstriji bile so do vvedenja malotnega postopka l. 1873. presojljive vse sodbe, izdane od pravih sodišč.

Načrt civilnega postopka za Avstrijo, katerega je vlada vsled najvišega sklepa z dne 16. decembra 1867 kot vladno predlogo predložila državnemu zboru — prirejen je bil po načrtu občnega nemškega civilnega postopka, katerega je izdelala komisija na Hanoveranskem — določeval je v §§ 707. in 708., da je vsako od pravih sodišč v prvi instanciji izdano rzsodilo presojljivo. Zoper sodbe pripuščal je načrt samostojen vzklic, glede vmesnih rzsodil pa je uvedel zistem koncentracije, tako, da je zoper te bil dopuščen le z vzklicom proti sodbi združen pravni lek. Nepresojljiva bi imela biti le rzsodila mirovnih sodišč, katera je imel načrt v mislih.

Temu načrtu je pritrdila zbornica poslancev državnega zbora. Gosposka zbornica pa ni mogla razpravljati o njem, ker se je 21. marca 1870 državni zbor razpusil. Načrt, kot mu je pritrdila zbornica poslancev, predložila je vlada z majhnimi nevažnimi spremembami dne 16. novembra 1870 gosposkej zbornici, toda tudi o tej vladnej predlogi ni bilo meritornih sklepov, ker se je izjavila nova, med tem časom nastopivša vlada, da hoče čakati vspeha prenareditve civilnega postopka v Nemčiji, preden predlaga občno prenarejo. Vlada je pričela delovito reformo ter predložila l. 1873 načrta zakonov o malotnem in o opominjalnem postopku.

V malotnem postopku opustil se je iz ozira na pravosodje v obče princip, naj so vse pravde brez izjeme deležne pravnih lekov, in slede prej omenjenemu zakonodajstvu drugih dežel vvedel se je, da-si ne brez pomislekov, za malotni postopek princip nepresojljivosti. To se je moralo zgoditi, ker bi, da se zadosti zahtevi, naj so vse pravde, ne glede na količino zneska, kateri jim je predmet, deležne istih pravnih lekov, bilo treba toliko številnega sodniškega objekta, da tega država ne bi zmogla z ozirom na rastoči promet ter na osobne in financijelne moči, katere so jej na razpolaganje. Da dosežemo enako pravno varstvo za vse pravde, oškodo-

vali bi druge enakovažne strani pravosodja. Male pravde se ne bi reševale več tako priprosto in hitro, vzklicna sodišča bila bi preobložena ter tudi večih pravnih ne bi mogla reševati jedrnato in temeljito. Malotni postopek pa znači vsakako skrajno mejo, do katere hoče vlada in državni zbor opuščati stare avstrijske tradicije.

V načrtih novega civilnega postopka iz l. 1876 in 1882 pridržal se je vzklic kot pravni lek proti sodbam prvega sodnika izvzemši sodbe v malotnem postopku. Po teh načrtih pa vzklic nima popolnega derogativnega učinka, on ne vniči povsem sodbe prvega sodnika, vzklicni sodnik ne postane edini sodnik pravde, da bi jo konečno rešil v vseh ozirih, ampak v vseh teh načrtih urejen je vzklic tako, da razsoja vzklicno sodišče vnovič o djanski in o pravni strani pravde, katera se mu je predložila, pa le glede točk, katere obsegajo vzklicni spisi, na podlagi povsem nove ustne razprave, pri kateri se smejo nova dokazila i. t. d. podati, toda ne sme predrugačiti tožba.

Načrt iz l. 1867 določil je nadsodišča kot vzklicna sodišča in najvišje sodišče kot edino revizijsko sodišče. Poznejša načrta sta imela sodne dvore prve stopinje kot vzklicna sodišča proti sodbam posameznih sodnikov in nadsodišča kot revizijska sodišča v mislih.

Tem načrtom sledi večinoma novi načrt ustnega skrajšanega postopka. On določuje, da je dovoljen proti sodbam posameznega sodnika vzklic do sodnega dvora prve stopinje, oziroma v trgovskih pravnih do trgovskega sodišča, v kojega okrožji se okrajno sodišče nahaja, da bode mogoče doseči vzklicno sodišče lahko in brez velikih troškov. Združenje vseh vzklicov pri nadsodiščih bi te tako obremenilo, da bi se moralo osobje zelo pomnožiti. Važen razlog je tudi ta, da se raznim jezikovnim pravicam in težnjam le tem potom zadostiti more, ker so okrožja sodnih dvorov večinoma jezikovno omejena, vsaj mogoče je jih tako omejiti, česar ne moremo trditi o okrožjih nadsodišč.

Vzklicna sodišča naj razsojajo v zboru treh sodnikov, izmed katerih eden predseduje (§ 17 nač.).

Rok za vzklic znaša 14 dni (§ 18.) pričenši z dnem proglasitve ustne sodbe, oziroma, če je treba uradoma sodbo pismeno vročiti (§ 73. m. p.) z dnem vročitve. Če se v teku prvih 8 dni zahteva prepis sodbe, se čas od dne, katerega se je prošnja vložila do dostavljenja v rok za vzklic ne všteva (§ 18.).

Ta rok je sicer le rok za silo, pa zadostuje povsem, ker v krajih, katerim je namenjen novi postopek, stanujó odvetniki, toraj strankam ne bode treba mnogo časa, da si preskrbe zastopnika.

Rok ne preteče zmirom za obe stranki istega dne, ker more tudi pričeti za eno prej nego za drugo.

V vzklicnem postopku morajo biti stranke zastopane po odvetnikih (19). Ker vzklicni postopek z vzklicnim spisom prične, mora tudi ta podpisan biti od odvetnika, opravičenega k zastopanju (§ 21. št. 6). To določilo bode zelo pomnožilo slučaje zastopanja ex officio, katero sedaj v ustnih in skrajšanih pravadah, zavoljo sodnikove dolžnosti zastopati stranke, skoraj popolnoma pogrešamo.

Možno je dvomiti, kedaj prične vzklicni rok proti sodbam, za kojih popravek se je prosilo v zmyslu § 83. m. p. Niti v zakonu o malotnem postopku, niti v načrtu ni natančnega določila o tem. Po našem mnenji prošnja za popravno sodbo ne ovira teka vzklicnega roka. Nasprotno določilo bi se zelo zlorabilo.

Zgolj iz nagajivosti bi marsikdo prosil za popravno sodbo, da si pridobi kaj časa. Uvažiti je tudi, da je itak moč doseči popravno prve sodbe z vzklicom, obsegajočim vse točke. S tem se omeji tudi poprava sodbe na slučaje, v katerih se nobena izmed ostalih točk ne spodbija.

Načrt ne določuje izrekoma, v kolikih izvodih je treba vložiti vzklicni spis. Ker pa določuje § 12., naj se pridriži od vsake pismene vloge en komad pri sodnih spisih, ker je nadalje po § 22. vloženi vzklicni spis z vsemi, pravde se tikajočimi sodnimi spisi in dokazi o dostavljenji predložiti vzklicnemu sodišču in naposled, ker se mora vzklicnemu tožencu dan vzklicne razprave naznaniti dostavlja je mu en izvod vzklicnega spisa (§ 25.), se mora vzklicni spis vložiti

najmanj v dveh izvodih, ker vzklicni tožnik se bode obvestil, v zmislu za malotni postopek veljavnih propisov (§ 14. m. p.), s povabilnim listom.

Glasom § 21. nač. naj vzklicni spis:

1. zaznamuje vzklicno sodišče, za tem stranke po imenu, stanu ali opraviu in stanovanju, povedati je, kdo je tožnik, kdo toženec, kdo zastopnik in kaj je predmet pravdi;

2. zaznamovati se mora sodba, zoper katero je vzklic naperjen;

3. natanko je treba povedati glede česar se spodbija sodba ter predlagati, naj se prva sodba ovrže ali le spremeni in kako naj se spremeni (vzklicni predlog);

4. naznaniti je vzklic podpirajoče okolnosti, posebno tiste nove djanske reči in dokazila, katera namerava stranka vporabljeti v vzklicnem postopku;

5. imenovati je priloge in dostaviti, koliko jih je, so-li priložene v izvornikih ali v prepisih;

6. podpisan mora biti vzklicni spis od strankinega zastopnika.

S tem je tudi natanko določeno vzklicnemu sodišču, v kolikor se mu je baviti s pravdo, ki je prišla pred njega.

Tekom ustne razprave pred vzklicnim sodiščem je le z dovoljenjem nasprotnikovim dopuščeno vzklicne predloge razširiti ali z drugimi nadomestiti. Če prisotni nasprotnik o spremenjenih predlogih razpravlja, ne da bi spremembi vgovarjal, smatrati je, da jo je dovolil (§ 36.). To določilo se vjema z dispozicijsko maksimo, naj ste stranki tudi v vzklicnem postopku domini litis.

Sodišče prve stopinje predlaga uradoma vzklicni spis s sodnimi spisi in dostavnicami vred vzklicnemu sodišču (§ 22.), se ve, še le po preteku vzklicnega roka za obe stranki.

Sodnik prve instancije toraj nima pravice — kot po § 48. skrajšanega postopka z dne 24. oktobra 1845 — presojevati, je-li je vzklic vložen pravočasno in pravilno. Presojevanje glede pravočasnosti in določil § 21. št. 2. in 3. pridržano je v § 23. nač. predstojniku vzklicnega sodišča.

Vloge pa, katere bi ovirale redovno rešitev, n. pr. vloge v vzklicnem postopku, ki niso podpisane od odvetnika, zavrača že prvi sodnik (§ 13.).

Ker je po § 76. m. p. dopustno izdajati delovite sodbe, zavkazuje § 22. alin. 2. nač. predlagati v takem slučaju, če se oglasi vzklic, uradne spise v prepisih, da prvi sodnik ni zadržan, rešiti ostale dele tožbe.

Ko dojde vzklic k vzklicnemu sodišči, pregleda spise najpred predstojnik sodišča ali pa sodnik, kateremu je naročeno prvosedstvo v vzklicnem zboru, ter preiskuje: *a*) je-li vzklicni spis ni formalno pomanjkljiv, je-li vzklic dopusten ter pravočasno vložen, je-li zaznamvana sodba, zoper katero meri, je-li povedano, v čem spodbija sodbo, ali predlaga, naj se ovrže ali naj se spremeni; *b*) je-li ni morda sodba in postopek ničev, ker je razviditi, da je sodil izključen ali odklonjen sodnik (§ 43 št. 1), da sodišče ni bilo prav postavljeno (§ 43. št. 2), da je sodil nepristojen sodnik (§ 43, št. 3), ker predmet sploh ne spada na pot civilne pravde (§ 43. št. 5), ker se je razpravi po krivici odvzela javnost (§ 43 št. 6.). V vseh teh slučajih sklepa vsled napotila dotičnega sodnika sodni dvor, kateri v slučajih pod *a*) imenovanih vzklic zavrne (§ 24), v slučajih pod *b*) imenovanih pa sodbo vniči ter ali tožbo zavrne (§ 43. št. 3. in 5) ali pa novo razpravo pred prvim sodnikom zavkaže (§ 43. št. 1 in 2.).

Če ni nobenega teh pomislekov, se odredi ročišče, kar je naznanjati vzklicnemu tožencu vročivši mu izvod vzklicnega spisa. Pri tej priliki se mora poučiti, da sme podati vzklicni odgovor ter povabiti, naj pride k vzklicnej razpravi z zastopnikom — odvetnikom. Vzklicnemu tožencu vročiti je napis vzklicnega spisa ali pa povabilni list (§. 25.).

Vzklicni odgovor podati je ob takem času, da ga je moč dostaviti vzklicnemu tožencu v prvih dveh tretjinah časa, ki preteče od vročitve vzklicnega spisa do dne odrejenega ročišča. Če se zakasni in vsled tega treba preložiti ročišče, je nasledek le ta, da se naloži vzklicnemu tožencu takoj povrnitev vzklicnemu tožniku provzročenih troškov (§ 26.).

Vzklicni odgovor treba je tudi vložiti v dveh izvodih, urejen naj bode, po §§ 12. in 26. nač., kakor vzklicni spis.

Prejšnji načrti imeli so akcesorni pravni lek: pridruženje vzklicu, katerega pogrešamo tukaj. Po tej instituciji mogel je vzklicni toženec staviti glede tistih zahtev, katere so predmet vzklica, pridružujoč se nasprotnikovemu vzklicu, svoje lastne predloge, naj se sodba ovrže ali spremeni, če tudi sam vzklica oglasil ni.

Ta institucija je zelo koristna. Marsikateri prepirljiv tožnik, ki sicer oglašča vzklic zgolj iz nagajivosti, tega ne bode storil, ker se mu bode bati, da se pridruži vzklicu nasprotnik, ki bi imel menda več vzrokov za vzklic, pa ga ne oglašča, ker je miroljuben ali ker se je, oziraje se na nasprotnika, zadovoljil s sodbo prvega sodnika. Zarad tega želimo, naj se ta institut sprejme v načrt.

Pridruženje moralo bi seveda priti ob moč, če vzklicni tožnik svoj vzklic nazaj vzame ali če sodišče vzklic zavrne, ne da bi o njem razpravljalo. Kar se tiče oblike, moralo bi biti pridruženje enako vzklicu, izreklo bi se v vzklicnem odgovoru in s tem spisom pismeno vročilo, staviti bi bilo treba določene predloge in nasprotniku moralo bi se vročiti pred vzklicno razpravo.

Vzklicevalec more nazaj vzeti svoj vzklic, in sicer brez nasprotnikovega privoljenja dokler se ta ni spustil v ustno razpravo, po tem pa le s privoljenjem nasprotnikovim, vsakako pa mora povrniti troške, o čem razsoja po dotičnem predlogu vzklicno sodišče z odlokom ali sklepom (§ 27.).

Razprava se vrši javno. Če izostanete obe stranki, pa se jej odvzame javnost (§ 42.). V tem slučaju se namreč po načrtu ne vstavi postopanje, kot pred prvim sodnikom in kakor so prejšnji načrti tudi za vzklicno postopanje določevali, ampak pravdo rešuje vzklicno sodišče na podstavi predloženih mu spisov. Zoper to določilo oglasilo se je že več vgovorov.

Ustna vzklicna razprava vrši se po propisih za razpravo v prvej instanciji (§. 28) s sledečimi modifikacijami. Razprava se začne z oklicem stvari (§ 35.), na kar poroča ud vzklicnega sodišča kot nazvestnik. Nazvestnik naj podaja djanske reči slučaju in dozdanji tek pravde, kolikor je

to potrebno za razumevanje vzklicnih predlogov in presojo spodbijane sodbe, ne da bi izrekel svojega mnenja o rešitvi. Ni prepovedano, marveč zelo zaželeno je, da podaja to poročilo iz glave, kajti le za predloge strank in, če izostanejo stranke, za vzklicne spise (§§ 35. in 42.) je ukazano, naj se berejo.

Za tem se zaslišijo govori strank. Če se govor katere stranke ne vjema s spisi, mora predsednik — kateri izvršuje pravico, ki pristojna glede vodstva pravde sodniku v prvi instanci — na to opozoriti. Te govore nadzorovati bode menda najvažnija in najtežavnejša naloga predsednikova, zaradi česar mu bode, kakor nazvestniku, treba popred spise preučiti. Prašanja pa smejo staviti tudi ostali člani vzklicnega sodišča (§ 35.).

Pred vzklicnim sodiščem se pravda le v obsegu vzklicnih predlogov popolnoma na novo razpravlja (§ 28.) in vzklicni predlogi se brez privoljenja nasprotnikovega ne smejo niti razširiti niti nadomestiti z drugimi.

Če nasprotnik o spremenjenih predlogih razpravlja, ne da bi spremembi vgovarjal, se vzema, da v to privoli (§ 36). V vzklicnem postopku se smejo stranke opirati na nove djanske trditve in dokazila, katerih pred prvimi sodniki niso vporabljale, da so jih le navedle v vzklicnem spisu, oziroma v vzklicnem odgovoru. Če se tudi to ni zgodilo, moči je vporabljati novine le s privoljenjem nasprotnikovim ali pa če sodnik razsodi, da jih producent prej ni mogel navesti (§ 29.). Če nasprotnik na tako novino, da si mu je bila pravočasno naznanjena, ni odgovoril, jo sme vzklicno sodišče smatrati dokazane, če ni v protislovju s sodnimi spisi in djansko podstavo izpodbijane sodbe (§§ 41 in 42.). Ravno tako je do konca razprave mogoče, podati izjave o djanskih trditvah ali dokazilih, katerih stranka pred prvimi sodniki ni podala, vsled česar je prvi sodnik smatral, da je kaj priznalo, česar stranka priznati neče, ali je dokaz popolnim smatral, da si je stvar dvomljiva; toda vzklicno sodišče razsoja po svobodnem svojem prepričanju, kakšen vpliv da ima okolnost, da je stranka v prvi instanci zamudila to izjavo ali pa jo izrečno odklonila (§ 30), kajti priznanje, izjavljeno v prvi instanci, veljavno je praviloma

tudi za vzklicni postopek (§ 38.). Glede glavne zahteve se tožba tudi s privoljenjem nasprotnikovim ne sme predrugačiti (§ 33), razun če se zahteva le zmanjša. Novi pravdo ovirajoči vgovori in novi vgovor kompenzacije dopusten je le, če stranka dokaže, da jej brez njene krivde ni bilo mogoče navesti jih v prvi instanci (§§ 34. in 37.). Stranka, katera pravdo ovirajoč vgovor navaja, se zaradi tega ne sme braniti razprave o glavnej stvari, sodnik pa more odrediti o takem vgovoru posebno pravdo (§ 37.).

Vzklicno sodišče more dopuščati nove dokaze in stranke zasliševati za priče, če jih je tudi že prvi sodnik zasliševal ali pa so se branile pred njim zaslišanja iz razlogov, o katerih spozna vzklicni sodnik, da so vtemeljeni (§ 32.).

Vsled vzklicne razprave možne so te rešitve:

1. vzklic se zavrne s sklepom (§ 24.), ker ima pomanjkljivosti, zaradi katerih bi se bil mogel zavrniti tudi brez razprave in se pomanjkljivosti v teku postopka niso odpravile, kar je s sporazumljenjem nasprotnikovim mogoče na pr. glede zaznambe sodbe in točk, zoper katere meri vzklic ter glede vzklicnega predloga (§ 21. št. 2. in 3.);

2. sodba se vniči s sodbo zaradi ničnostnih razlogov (§ 43.) ter se

a) tožba zavrne, če bi bil moral to storiti že prvi sodnik pa tega storil ni, na pr. če prvo sodišče ni bilo pristojno (§ 43. št. 3.), če predmet sploh ne spada na pravdno pot (§ 43. št. 5), če se ena stranka ne more sama pravdati in se ta pomanjkljivost v vzklicnem postopku ni odpravila, kar more storiti zakoniti njen zastopnik z izrečno ali molče danim odobrenjem (§ 43); ali

b) reč vrne sodišču prve instance v novo razpravo, če je sodil izključen ali odklonjen sodnik (§ 43. št. 1.), če sodišče ni bilo prav posestavljeno (§ 43. št. 2.), če se je po neopravičenem razpravi odzela javnost (§ 43. št. 6.), če je postopanje in sodba tako pomanjkljiva, da je ni moč sigurno presojevati (§ 43. št. 7. in 8.), in se ta pomanjkljivost v vzklicnem postopku ne odpravi; da-si je pomenljiva za